

TURAN ALPEREN

DEĞER' E DAİR

Zamanın çarkı mıdır yıpratıp atan, yoksa “insan insanın kurdudur” anlayışından hareketle biz miyiz kendi çukurumuzu kazıp yıpratatan? Bunun cevabını verecek, olayın detaylı analizini yapacak ve sonuçta elle tutulan bir rapora dönüştürecek ne bilgi birikimim var ne de böyle bir kültürel olgunluğa sahibim. Ama bildiğim bir şey var ki, o da bu hayatın içinde ben de varım ve sosyal bir varlık olarak bu kümenin bir elemanıyım. Fonksiyonel bir varlık olarak hayatın içinden benim nasibime düşen de beni etkiliyor. Halimden memnun muyum? Tabii ki cevabım öznel, başkasını bağlamaz ama hepimizi bağlayan tarafı halimizden memnun değiliz. Yapılan anketler, kamuoyu araştırmaları, ekonomik, siyasi, sosyal, psikolojik araştırmalar, ağızbirliği yapmışçasına hepsi aynı sonucu haykırıyor MUTSUZUZ! HUZURSUZUZ!

Peki neden?

İnsan denilen varlık, kendi hayat yolunu kendisi seçip kurallarını ve standartlarını kendisi belirleyen değil mi? Cevap, kocaman bir EVET.

Doğrunun ve yanlışın, faydalının ve zararlının, iyinin ve kötünün... İlanihaye hayatının sonucunu etkileyecek farkındalıkların farkına varacak güç ve donanıma (fıtrata) sahip, yeryüzünün tek ve eşsiz varlığı değil mi? Bunun da cevabı kocaman bir EVET.

Hayatın hangi penceresini açarsanız açın, hangi açıdan bakıp sorgularsanız sorgulayın hayatı, sonuç kesin; insanoğlu yapıp ettiklerini, kazanıp biriktirdiklerini tüketiyor. Diğer bir ifadeyle kendi sonunu kendi hazırlıyor. Madem bu güce sahibiz, madem tercihte özgürüz, madem hayatın şekillenmesinde mimarî imza insana ait, o zaman neden bu olumsuz son. Madem hayat zıtlar denklemine göre inşa edilmiş, bunun hem cenneti hem cehennemi var ve tercih de bizim elimizde sonuç neden cehennem. Bunca soruya alacağınız cevap belli, o da insan olmanın başka bir açığa vurmuş hali; “bahaneler kapısı”na sığınma. Sel geldi, yel esti, güneş kuruttu misali topu doğaya atmak veya faturayı vicdansızca savunmasız kesmek. Yahut insan olmanın getirdiği “hem büyüyen olgunlaşan (alim), ama aynı zamanda da çocuk kalıp bir türlü olgunlaşamayan (cahil)” yönüyle de kırdığı bardak için “ben kırmadım, abim kırdı” misali korkak ve çaresiz bahaneler. Sonuç ne olursa olsun gerçek hiçbir zaman değişmeyecek. O da maalesef ilahi mesajın da vurguladığı “insanoğlu hüsrandır” acı gerçeği.

İnsan hayata anlam katan, varlığının ve gücünün farkında olan, bilen ve bilgiden bilgi üreterek sürekli güçlü kalıp, kendi sınırlarını aşabilen tek varlık. Bu özelliği ile kendi hayatını kendi fıtratına uygun şekillendiren ve sürekli yenileyen, sonuçta kültür ve medeniyetin oluşmasını sağlayan yegane varlık. Tabii ki bütün bu olup bitenler insan denilen varlığın sahip olduğu “fıtrat” sayesinde olsa da o fıtratı hayatına eylem olarak yansıtip iz bırakması sahip olduğu gücün farkına varıp eyleme dönüştürmesiyle gerçekleşiyor. Kısacası insan olduğunun farkına varması, kendini keşfetmesi veya bu yolda bilinçlenmesi şart. İnsan kendini bildiği, gücünün

farkına vardığı takdirde hayatının inşası hem kolaylaşıyor hem de olumlu sonuçlanıyor. Ben kimim, sorusunun cevabını veremeyen, her ne kadar insan gözüke de, “beşer” olmaktan kurtulamaz.

Beşer olmaktan kurtulup insanlık sıfatını kazanmak, sahip olduğumuz değerlerin farkına varacak bilince sahip olmakla mümkün. Çünkü bilgi hem kendi varlığımızın hem de dışımızdaki varlıkların ve nesnelerin değerini ortaya çıkartacak bilinci, beynimize ürettiren güç kaynağı. İnsan düşünen varlık, hayata değer yükleyen varlık, tamam ama bütün bu özellikler bilgi sayesinde gerçekleşiyor. Bilgi farkı fark ettirip olanı ortaya çıkaran eski lisanla “aşikâr” kılan, görünmeyeni, gizli olanı açık eden ışık kaynağı. Cehalet hem kendinde olanın hem de kendi dışında olan ne kadar güzellik varsa görülmesini engelleyen karanlık perde. Belki de bunun içindir ki (belki de’si fazla, kesin olan) İslam gibi ilahî dinlerin sonuncusu ve mükemmeli, insanları huzurlu, düzenli ve güven içinde yaşatacağını iddia eden kurallar manzumesinin ilk emri “OKU”.

Sözün özü mutlu ve huzurlu bir hayat, yaşanılabilir bir dünyanın inşası, insan sayesinde mümkün. Kendini bilen, varlığının kıymetini ve değerini keşfetmiş ve bu keşfi hayatının her alanına yansıtma gücüne erişmiş insan sayesinde. Bu güce sahip insan, hem kendi değerinin farkına varacak hem de kendisi dışındaki varlıkların değerini keşfedecektir.

Değer kavramının birçok tanımı yapılmış. Her branş ve meslek grubu kendi verileriyle içini doldurmuş bu kavramın. Edebiyatçı kelime anlamından yola çıkmış, felsefeci akıl gücünü sistematik bir şekilde kullanarak bir şeyler demiş, dinler ortaya koydukları kutsiyet kavramının içinde ele almış, mal üreten malıyla ilişkilendirmiş, fikir üreten sözün anlamıyla kurmuş bağlantıyı. Sonuçta nerden bakarsanız bakın, hangi verilerle doldurursanız doldurun bu kavramın içini, yapacağınız bu çalışma bu kavramı daha zengin ve daha önemli kılacaktır. Fakat unutulmamalı ki; bu kavramı icat eden de içini dolduran da, hayatının içinde konuşandıran da insan ve insan da bunu kendi değerini keşfederek gerçekleştiriyor, üstelik varlıklar içinde bu özellik sadece insana bahşedilen bir nimet. Ne güneş güneş olduğunun farkında ışık ve ısı saçıyor, ne bir damla su hayatın vazgeçilmez kaynağı olduğunun farkında. Ne toprak insanın aslı olduğunu ve aslı tarafından ihanete ve nankörlüğe uğradığının farkında ne de üzerindeki bitkiler ürettikleri tat ve lezzetlerin farkında. Ne bülbül, aşık olsa da güle, aşkının farkında olup onu şirileştirebiliyor ne de aslan kahramanlıklarının farkında olup destanlaştırebiliyor yaşadığı anılarını. Ne gül sahip olduğu güzellikle kendisine bakanları mutlu ettiğinin farkında ne de diken kendisine dokunanın canının yandığının farkında... Bütün bu ayrıntıların farkına varabilen ve sahip olduğu bu güçleri hem kendi dünyasına olumsuz yansıtıp hayatını cehennem eden hem de olumlu yansıtabilecek güç kudreti sayesinde hayatını cennete çevirebilen yegane varlık insan.

Medeniyet ve kültür denilen şey, patenti insana ait olan ve insanın kendine ait güzellik ve değerlerin farkına varıp temelini atarak inşa ettiği hayat izleri. Kendini bilen, beyninin ve ruhunun gücünü ve güzelliklerini keşfetmiş bir insan, hayatını ve kendisi dışındaki hayatları doğasına ve saygınlığına uygun inşa ediyor. Bunun sayesinde yaşanan hayat değerli ve sonuç huzurlu. Kendini bilemeyen (cahil ve insan olamamış beşer kalmış), zenginlik ve güzelliklerinin farkına varamayan, hele birde kendini bilmediği halde bilen olarak görenlerin dünyasına ne demeli!

Bizim Yunus, asırlar öncesinden;

“İlim ilmin bilmekmiş

İlim kendin bilmekmiş” sözleriyle boşuna mı haykırmış?

Muhabbetin başında, “Peki Neden?” diye sorduğumuz sorunun cevabını asırlar öncesinde kadim kültür cevaplamış. Hastalığı teşhis etmiş, tedavi yöntemlerini bulmuş, insanın doğasına ve ruhuna uygun hayatın inşasını sağlayarak, insanların huzur içerisinde yaşamasına katkı sağlamışlar. Ortak akıl ve ortak ruh sayesinde doğruluğu keşfedilmiş, sahiplenilmiş, yaşanmış ve dahası ağır bedeller ödenerek günümüze kadar taşınmış, adına DEĞERLER dediğimiz ve kültürün yapı taşlarını oluşturan zenginlikleri fark etmek gerek. Bu değerlerin farkına varamayan, kendini ve ruhunu kaybetmiş ama kendisini de bir an olsun dev aynasında görme gafletinden vaz geçemeyen, aslında cahilliği sebebiyle bakar kör olanlardan olmamak gerek.

Apaçık önümüzde duran gerçek şu: her geçen günü hasretle AAAHHHH çekerek aradığımız, hoyratça ve cahilce elimizin tersi ile vurup yok saydığımız kadim kültürün yerine, temelsiz, basit ve günübürlük beklentilerle inşa ettiğimiz ve huzur bulacağımızı zannedip büyük bir hayal kırıklığı ile kaybettiğimizi hasretle arar olduğumuz, kendi varlığının ve zenginliklerinin farkına varamadığı için hayatı boyunca sapla samanı birbirine karıştırırcasına, madde ile mananın, fizik ile metafiziğin, beden ile ruhun arasındaki farkı fark edemeyip ya bunlardan birini yok sayıp ya da birbirine karıştırarak boşa kürek salladığımız...

Sonuç olarak; insan, insan olmanın gereğini yerine getirip bilen özelliği ile bilgiyi önceleyerek kendini ve kendine dair zenginlikleri keşfedip ortaya çıkarmadığı, hayatı sadece maddeden ibaret sanıp bedenini giydirdiği ama ruhumuzu çıplak bıraktığı, yüce olanı bırakıp hayatı basit, alelade ve amaçsız görerek ucuzlaştırıp sıradanlaştırdığı, geçmişte kendini tanıyıp gücünün farkına vararak değer üretenler kervanına katılmayıp bir de onların ürettikleri değerleri tükettiği, kendinde olan gücün farkına varıp (“muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur” Atatürk) bir şeyler yapabilme güç ve kudretini keşfederek kendi hayatını kendi inşa etmek yerine, başkalarının ürettiği değerlerin üzerine hayatını kurduğu müddetçe ne aradığını bulur ne de bulduklarıyla huzuru yakalayabilir.